

Agata Kristi

Slonovi pamte

Prevela
Tanja Bižić

Laguna

Naslov originala

Agatha Christie® Poirot® Elephants Can Remember

Translation copyright © Agatha Christie Limited 1972.

All rights reserved.

The AC Monogram logo is a trademark, and AGATHA CHRISTIE and POIROT are registered trademarks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere.

All rights reserved.

Translation copyright © Agatha Christie Limited 2018.

All rights reserved.

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*Moli Majers,
za svu njenu dobrotu*

Sadržaj

1. Književna zakuska 9
2. Slonovi se spominju prvi put 29

KNJIGA PRVA

- Slonovi.** 49
3. Sveznalački vodič baba-tetke Alis 51
 4. Silija 64
 5. Duge senke starih greha. 77
 6. Stara prijateljica se seća 91
 7. Nazad u dadiljino okrilje 104
 8. Gospođa Oliver na delu 114
 9. Plodovi potrage za slonovima. 127
 10. Dezmond 144

KNJIGA DRUGA

- Duge senke** 159

11. Glavni inspektor Garovej i Poaro porede zapažanja	161
12. Silija upozna je Herkula Poaroa	168
13. Gospođa Berton-Koks	179
14. Doktor Viloubi	194
15. <i>Judžin i Rozentela</i> , salon lepote i modernih frizura	204
16. Gospodin Gobi izveštava	211
17. Poaro najavljuje odlazak	219
18. Interludijum.	224
19. Madi i Zeli.	226
20. Istražni sud	242
 O autorki.	 263

PRVO POGLAVLJE

Književna zakuska

Gospođa Oliver se zagledala u ogledalu. Iskosa je okrnula pogledom sat na kaminu, za koji je imala neki neodređen pojam da kasni dvadeset minuta, pa se vratila proučavanju svoje frizure. Nevolja je s gospođom Oliver bila u tome – a ona je to i sama rado priznavala – što joj se frizura stalno menjala. Gotovo da nije bilo toga što ona nije isprobala. Strogi pompadur jedno vreme, zatim kosu začesljaju da se istakne intelektualno čelo, ili se bar ona nadala da je intelektualno, pa ukovrdžanu u minival, a onda umetnički razbarušenu. Morala je, doduše, da prizna da danas i nije naročito važno kakva joj je frizura, jer danas će uraditi nešto što je radila vrlo retko – staviće šešir.

Na gornjoj polici garderobera gospođe Oliver počivala su četiri šešira. Jedan je definitivno bio namenjen za nošenje na svadbama. Kad pođete na svadbu, ne možete bez šešira. Čak je i gospođa Oliver za tu svrhu imala dva.

Jedan, koji je držala u kutiji za šešire, bio je od perja. Ležao je sasvim uz glavu i dobro je štitio od naglog pljuska ako bi vas zadesio dok prelazite od automobila do svete crkve božje ili, što je danas bio slučaj sve češće, matičareve kancelarije.

Drugi, kitnjastiji, bio je za letnje svadbe nedeljom posle podne. Bio je ukrašen cvećem i šifonom i imao je mali veo od žute mrežice pričvršćene mimozom.

Ostala dva šešira na polici bila su opštije namene. Jedan je gospođa Oliver nazivala svojim šeširom za kuću na selu, taj je bio od svetlosmeđeg filca, išao je uz tvid manje-više svih dezena i imao je zgodan obod, koji je mogao da se podigne ili spusti.

Gospođa Oliver je imala jedan kašmirski pulover za hladno vreme i jedan tanki za toplo vreme, oba u boji koja je išla uz šešir. Pulovere je, međutim, nosila često, a šešir gotovo nikada. Jer, zaista, zašto da stavljate šešir kad ste samo pošli u selo na ručak s prijateljima?

Četvrti je bio najskuplji i imao je tu prednost da je bio izuzetno trajan. Možda je to zato, mislila je gospođa Oliver, što je bio tako skup. Činio ga je svojevrсни turban od raznih slojeva pliša kontrastnih, ali prilično lepih pastelnih nijansi, koji je mogao da se slaže uglavnom uz sve.

Gospođa Oliver je zastala u nedoumici, a zatim pozvala u pomoć.

„Marija“, pa zatim glasnije: „Marija! Dođite na trenutak.“

Marija je došla. Bila je već navikla da joj gospođa Oliver traži savet o onome što je zamislila da obuče.

„Stavićete taj vaš divni otmeni šešir, zar ne?“, rekla je Marija.

„Da“, potvrdila je gospođa Oliver. „Htela sam da čujem mislite li da izgleda bolje kad se stavi ovako ili ovako.“

Marija se malo odmakla i osmotrila.

„Sad ste ga stavili naopačke, ili mi se čini?“

„Da, znam“, rekla je gospođa Oliver. „Znam sasvim dobro, ali sam nekako mislila da tako izgleda bolje.“

„Zašto bi tako izgledalo bolje?“, rekla je Marija.

„Doduše, valjda jeste tako zamišljeno. Samo što bi trebalo i ja to tako da zamislim, ne samo radnja koja mi je prodala šešir“, izjavila je gospođa Oliver.

„Zašto ste pomislili da je bolje kad se stavi naopako?“

„Zato što su onda napred ta divna plava i tamno-smeđa nijansa i čini mi se da su one lepše nego druga strana, na kojoj su zelena i čokoladna.“

S tim rečima je gospođa Oliver skinula šešir, pa ga ponovo stavila, isprobala ga naopako i naoposlom i okrenutog postrance, što se nije dopalo ni njoj ni Mariji.

„Ne možete da okrenete široku stranu. Ne ide vam onda lepo uz lice, pa zar ne? Ne bi lepo išlo ni uz čije lice.“

„Ne, ovako neće ići. Mislim da ću ga na kraju krajeva ipak okrenuti kao što i treba.“

„Meni se čini da je tako uvek najsigurnije“, odobrila je Marija.

Gospođa Oliver je skinula šešir. Marija joj je pomogla da obuče dobro skrojenu tanku vunenu haljinu, nežne puder-lila boje, i da zatim namesti šešir.

„Izgledate otmeno da otmenije ne može biti“, rekla je Marija.

Eto šta je gospođa Oliver volela kod Marije. Ako joj pružite najmalecniji izgovor, Marija će vas uvek pohvaliti i okovati u zvezde.

„Održaćete govor na toj zakusci beše?“, pitala je Marija.

„Govor!“, užasnula se gospođa Oliver. „Naravno da ne. Znae da nikad ne držim govore.“

„Mislila sam da se uvek drže govori na tim književnim zakuskama. Idete na književnu zakusku, zar ne idete? Slavni pisci iz 1973. – ili do koje smo već godine stigli.“

„Ne moram da držim govor“, rekla je gospođa Oliver. „Govore će držati nekoliko ljudi koji to *vole*, i održaće ih mnogo bolje nego što bih ja.“

„Ubeđena sam da biste vi održali divan govor da se samo malo unesete u to“, izjavila je Marija unoseći se u ulogu namamiteljke.

„Ne, ne bih“, rekla je gospođa Oliver. „Znam šta mogu, a šta ne mogu. Ne mogu da držim govore. Sva se zabrinem i rastrojim, verovatno bih zamucnula ili kazala nešto dvaput. Ne samo što bih se osećala glupo, verovatno bih i ispala glupa. Nemam ja muke s rečima. Reči možete da zapišete, da izdiktirate daktilografkinji ili u diktafon. Mogu ja svašta s rečima, samo ako znam da ne moram od njih da napravim govor.“

„Pa šta se može. Nadam se da će sve dobro proći. Sigurna sam da hoće. Vrlo otmena zakuska, zar ne?“

„Da“, potvrdila je gospođa Oliver duboko potištenim glasom. „Vrlo otmena zakuska.“

Zašto li, mislila je, ali nije izgovorila naglas, zašto li, za ime sveta, ja idem tamo? Prebivala je malo po mislima, jer uvek je stvarno volela da zna šta će uraditi umesto da najpre uradi pa se posle pita zašto je to uradila.

„Valjda hoću da vidim kako to izgleda“, rekla je sebi, ne Mariji, koja je morala žurno da se vrati u kuhinju jer je zamirisalo na pokipeli džem koji joj je bio ostao na šporetu. „Stalno me pozivaju na književne zakuške i tome slično, a ja nikad ne odem.“

Gospođa Oliver je stigla do deserta koji je na koncu krasio veličanstveni obed. Uz zadovoljan uzdah gurala je kašičicom po tanjiru ostatke puslica – veoma je volela puslice, i bio je to zaista slastan desert na kraju vrlo ukusnog obeda. Bez obzira na to, kad čovek dospe u sredovečno doba, mora da pripazi s puslicama. Zubi? Izgledali su lepo, imali su tu ogromnu prednost da nisu mogli da zaboje, beleli su se i, sve u svemu, potpuno su ličili na prave, ali *nisu* bili pravi, a zubi koji nisu pravi nipošto nisu od vrhunskog materijala – tako je verovala gospođa Oliver. Psi imaju zube od slonovače, tako je to ona shvatala, ali ljudska bića imaju zube od najobičnije kosti. Ili, ako su veštački, onda valjda od plastike. Kako

god bilo, suština je u tome da ne smete da dozvolite da vas veštački zubi uvuku u neki sraman javni nastup. Zelena salata je umela da zadaje muke, i slani bademi, zatim tvrda čokolada, lepljive karamele, i slasna prionljivost puslica. Uzdahnuvši s uživanjem, pozabavila se i poslednjim zalogajem. Bio je to zaista dobar ručak, vrlo dobar ručak.

Gospođa Oliver je uživala u ovozemaljskim zadovoljstvima. Veoma je uživala u ručku. Uživala je i u društvu. Ručak je priređen u čast žena pisaca, ali pozivnice srećom nisu bile ograničene na žene pisce. Bilo je i muškaraca, kritičara takođe, i onih koji knjige čitaju podjednako kao i onih koji ih pišu. Gospođa Oliver je sedela između dva vrlo šarmantna pripadnika muškog pola. Edvin Obin, čija joj je poezija uvek prijala, krajnje zabavna ličnost s raznim zabavnim iskustvima s putovanja po inostranstvu i iz raznih književnih i ličnih avantura. Osim toga su ga interesovali restorani i hrana, pa su njih dvoje s radošću razgovarali o hrani, ostavivši književne teme po strani.

Ser Vesli Kent, njen drugi sused za stolom, takođe je bio prijatno društvo. Rekao je nekoliko vrlo lepih reči o njenim knjigama i imao je dovoljno takta da ne kaže ništa što bi je postidelo, a mnogim je ljudima to uspevalo bez imalo truda. Naveo je po razlog ili dva zbog kojih mu se sviđaju njene knjige i bili su to pravi razlozi, pa je gospođa Oliver stekla o njemu povoljno mišljenje. Pohvale od muškaraca uvek su prijatne, razmišljala je

gospođa Oliver. Žene preteruju. Šta su sve neke žene umele da joj napišu! Pa stvarno! Ne uvek žene, naravno. Ponekad emotivni mladići iz vrlo dalekih zemalja. Eto baš je prošle nedelje dobila od jednog obožavaoca pismo koje je započinjalo rečima: „Čitajući vašu knjigu, osećam koliko ste plemenita žena.“ Pošto je pročitao *Drugu zlatnu ribicu*, zaplovio je u intenzivnu književnu ekstazu, za koju je gospođa Oliver smatrala da je u potpunosti neprikladna. Nije ona bila bezrazložno skromna. Smatrala je da su detektivske priče koje je pisala prilično dobre u svom žanru. Neke nisu bile baš toliko dobre, a neke su bile mnogo bolje od ostalih. Nije međutim u njima bilo nikakvog razloga, bar koliko je ona mogla da vidi, da je neko zbog njih smatra plemenitom ženom. Bila je žena s mnogo sreće, koja je imala dara da piše nešto što je mnogo ljudi htelo da čita. Čudesna sreća, mislila je gospođa Oliver.

Dakle, kad se sve uzme u obzir, prošla je kroz ovo iskušenje vrlo dobro. Uživala je, porazgovarala s nekim prijatnim ljudima. Prelazili su sada da se posluže kafom, da promene malo društvo i popričaju i s drugim gostima. Bio je to opasan trenutak, gospođa Oliver je to odlično znala. Trenutak u kome bi druge žene naišle i napale je. Napale je neumerenim laskanjima, a ona je uvek osećala da je žalosno nesposobna da pruži pravi odgovor, jer pravog odgovora stvarno nije ni bilo. Prilično je ličilo na male putne rečnike s prigodnim frazama.

Pitanje: „*Moram* da vam kažem koliko volim da čitam vaše knjige i stvarno mislim da su predivne.“

Odgovor postidjene autorke: „Vrlo ljubazno od vas. Veoma mi je drago.“

„Morate da znate da već mesecima jedva čekam da vas upoznam. Stvarno je divno što sam vas upoznala.“

„Oh, vrlo ste ljubazni. Zaista vrlo ljubazni.“

Tako je to išlo. Ni jedna ni druga kao da nikako nisu bile u stanju da govore ni o čemu što se nije ticalo knjiga gospođe Oliver, ili knjiga te druge dame, ako je gospođa Oliver slučajno znala šta ona piše. Nađete se upleteni u književnu mrežu, a niste dobri u tome. Neki ljudi su to umeli, ali gospođa Oliver je bila gorko svesna da nema prave sposobnosti. Jedna njena prijateljica strankinja pokušala je da je malo poduči jednom kad je gospođa Oliver odsela u ambasadi u inostranstvu.

„Slušala sam te“, rekla je Albertina svojim šarmantnim, dubokim glasom strankinje, „slušala sam šta si rekla onom mladiću iz novina koji je dolazio da te intervjuiše. Ne osećaš – ne!, ne osećaš nimalo ponosa zbog onoga što si napisala, iako bi trebalo. Trebalo bi da kažeš: 'Da, pišem dobro. Pišem najbolje detektivske priče.'“

„Ali ne pišem“, pobunila se gospođa Oliver u tom trenutku. „Ne pišem loše, ali...“

„Ah, ne govori tako 'ne pišem'. Moraš da kažeš da pišeš stvarno najbolje, čak i ako ne misliš da pišeš bolje od svih, moraš da *kažeš* da pišeš.“

„Volela bih, Albertina, da možeš ti da daješ intervjuue tim novinarima što dolaze“, rekla je gospođa Oliver. „Ti bi to radila tako dobro. Zar ne bi mogla jedan dan da se praviš da si ja, a ja da prisluškujem iza vrata?“

„Pretpostavljam da bih mogla, bilo bi zabavno. Samo što bi znali da ja nisam ti. Znajuu kako izgledaš. Moraš da im govoriš: 'Da, da, znam da sam bolja od svih ostalih.' Moraš to svima da govoriš. Treba da znaju. Treba da razglašavaju. O, da – grozno je sedeti i slušati te kako se gotovo *izvinjavaš* zbog onoga što jesi. Ne sme to tako.“

Kao da je glumica u povelju koja se trudi da nauči ulogu, mislila je gospođa Oliver, a režiser je upravo otkrio da beznadežno loše prihvata smernice. Kako god bilo, ovde neće imati mnogo muka. Biće nekoliko žena koje će je sačekati kad svi budu poustajali od stolova. Videla je dve-tri kako se spremaju da je zaskoče, ali neće joj to mnogo smetati. Smeškaće im se i biće srdačna, i govoriće: „Vrlo ste ljubazni. Tako mi je drago. Čoveku je toliko milo kad se ljudima sviđaju knjige koje piše.“ Sve te banalne stare fraze. Kao da zavučete ruku u kutiju i izvučete nekoliko korisnih reči već nanizanih kao perle u ogrlicu. A onda, još malo pa će moći da ode.

Očima je prešla oko stola, jer mogla je možda da vidi i neke stare prijatelje, a ne samo tobožnje obožavatelje. Da, ugledala je tamo malo podalje Morin Grant. Morin je bila vrlo zabavna žena. Stigao je trenutak, književnice i kavaljeri koji su im pravili društvo za ručkom poustajaše i razliše se prema stolicama, stočićima za kafu,

dvosedima, diskretnim kutkovima. Čas opasnosti, tako je često gospođa Oliver razmišljala o tome, iako obično na koktelima, ne na književnim događajima, jer je na njih retko odlazila. Svakog trena opasnost može da iskrсне, u liku nekoga ko se seća vas, a vi njega ne, ili nekoga s kim nipošto nemate želje da razgovarate, ali ne možete da ga izbegnete. Ovom prilikom zadesila ju je ova prva nedoumica. Krupna žena. Zamašnih proporcija, velikih, belih zuba stvorenih da zdrobe ono što zagrizu. Na francuskom bi za nju rekli *une femme formidable*,* osim što ona nipošto nije bila *formidable* samo u francuskom smislu nego je bila i doslovno zastrašujuća, krajnje tiranski nastrojena. Očigledno se ili negde već bila upoznala s gospođom Oliver ili je nameravala da se upozna s njom na licu mesta. Ispostavilo se da je posredi ovo drugo.

„O, gospođo Oliver“, oslovila ju je prodornim glasom, „veliko mi je zadovoljstvo da vas upoznam danas. Odavno već imam želju. Prosto obožavam vaše knjige. Moj sin isto, a moj muž nikad nije hteo da putuje bez barem dve. Dođite, sedite, molim vas. Toliko bih toga htela da vas pitam.“

O, pa dobro, mislila je gospođa Oliver, nije da mi je ovo omiljeni tip žene, ali ona ili neka druga, svejedno.

* Fr.: doslovno, zastrašujuća žena; izraz se na francuskom koristi u smislu izuzetna, snažna, impozantna žena. Reč *formidable* potiče od latinskog *formidābilis*, a engleski ju je preuzeo iz francuskog. (Prim. prev.)

Dozvolila je da bude sprovedena, čvrsto kao policijskom rukom, do dvoseda postavljenog ukoso u jednom uglu. Njena nova prijateljica prihvatila je kafu i spustila je jednu šoljicu i ispred gospođe Oliver.

„Izvolite. Sad smo se lepo smestile. Pretpostavljam da ne znate kako se ja zovem. Gospođa Berton-Koks.“

„A, da“, rekla je gospođa Oliver, postićena kao i obično. Gospođa Berton-Koks? Piše li i ona? Ne, gospođa Oliver stvarno nije mogla da se seti ničega o njoj. Činilo joj se ipak da je negde već čula to ime. Neodređeno se prisećala neke knjige o politici ili tako nešto? Ne beletristika, ne nešto zabavno, ne detektivske priče. Možda ovde ima posla s visokoparnom intelektualkom sklonom politici? Trebalo bi da bude lako, razmišljala je gospođa Oliver s olakšanjem. Mogu prosto da pustim nju da govori i samo s vremena na vreme kažem: „Vro zanimljivo!“

„Iznenadiće vas, zaista, ono što ću vam reći“, rekla je gospođa Berton-Koks, „ali osetila sam čitajući vaše knjige da imate mnogo saosećanja, da odlično razumete ljudsku prirodu, i ako bi iko mogao da mi odgovori na moje pitanje, onda ste to vi.“

„Ne mislim, zaista...“, zaustila je gospođa Oliver trudeći se da smisli reči kojima bi izrazila sumnju u svoje sposobnosti da odgovori na takve visoke zahteve koji joj se postavljaju.

Gospođa Berton-Koks je zamočila kockicu šećera u kafu, pa ju je hrskala nekako mesožderski, kao kosku.

Zubi od slonovače, možda, mislila je rasejano gospođa Oliver. Slonovače? Psi imaju zube od slonovače, morževi imaju zube od slonovače i slonovi, naravno, imaju zube od slonovače. Divne velike kljove od slonovače. Gospođa Berton-Koks je govorila:

„Moram najpre da vas pitam – mada sam prilično sigurna – imate kumče, zar ne? Siliju Rejvenskroft?“

„O“, reče gospođa Oliver, prijatno iznenađena. Osećala je da bi s temom kumčeta možda mogla da izađe na kraj. Imala ih je mnogo, oba pola. Kako su je godine sustizale, morala je da prizna da ponekad ne može svih ni da ih se seti. Svojevremeno je savesno ispunjavala dužnosti, slala igračke za Božić dok su bili mali, dolazila u goste ili ih pozivala kod sebe dok su odrastali, dečake ponekad uzimala iz škole, devojčice isto. Zatim, kad su došli na red važni trenuci u životu, proslava punoletstva, na primer, kad kuma mora da se pokaže i mora da se vidi da se pokazala, ili stupanje u brak, što je podrazumevalo sličnu vrstu poklona i blagoslov u novčanom vidu. Posle toga se kumići i kumice prilično udalje. Požene se i poudaju, odu u inostranstvo, u strana poslanstva, ili da predaju u nekoj stranoj školi, ili se bave humanitarnim projektima. Ovako ili onako, iščile vam malo-pomalo iz života. Obradujete se ako se desi da vam iznenada opet nekako uplove u vidokrug, ali morate ozbiljno da porazmislite kad li ste ih videli poslednji put, čije ono kćeri ili sinovi behu i kako su im roditelji uopšte izabrali vas za kumu.

„Silija Rejvenskroft“, rekla je gospođa Oliver, trudeći se koliko god je mogla. „Da, da, naravno. Da, svakako.“

Mada joj pred oči nije izlazila nikakva slika Silije Rejvenskroft, ne otkako je bila sasvim mala. Krštenje. Bila je na Silijinom krštenju, našla je vrlo lepu srebrnu cediljčicu iz vremena kraljice Ane za poklon. Vrlo lepu. Moglo je kroz nju lepo da se procedi mleko, a kumica je uvek mogla i da je proda ako joj u bilo kom trenutku zatreba malo gotovine. Da, te cediljčice se odlično sećala. Kraljica Ana* – hiljadu sedamsto jedanaesta. Prekretnica za Britaniju. Mnogo se lakše pamte srebrni bokali za kafu, cediljke i spomen-šolje za krštenja nego deca od mesa i krvi.

„Da, naravno“, rekla je. „Bojim se da odavno nisam videla Siliju.“

„Devojka je, svakako, vrlo impulsivna. Često menja shvatanja“, izjavila je gospođa Berton-Koks. „Vrlo inteligentna, razume se, odlično se pokazala na studijama, ali njena politička shvatanja – valjda danas sva omladina ima politička shvatanja.“

* Kraljica Ana (1665–1714) bila je monarh pod čijom su se vladavinom Engleska i Škotska zvanično ujedinile u Veliku Britaniju. Ana je ostala trudna sedamnaest puta, od čega je na svet živo stiglo samo petoro dece, a duže od druge godine poživio je samo princ Vilijam, koji će umreti sa svojih jedanaest godina. Time je okončana kuća Stjuarta i britanski presto je prešao kući Hanovera. (Prim. prev.)

„Nažalost, ne bavim se mnogo politikom“, priznala je gospođa Oliver, kojoj je politika uvek bila anatema.

„Poveriću vam se, znate. Reći ću vam tačno šta želim da znam. Uverena sam da nećete imati ništa protiv. Toli-ki su mi ljudi pričali koliko ste dobri, uvek voljni da pomognete.“

Pitam se hoće li pokušati da pozajmi novac od mene, razmišljala je gospođa Oliver, kojoj su bili poznati mnogi razgovori započeti ovim pristupom.

„Znate, meni je ovo izuzetno važno. Zaista osećam da *moram* da saznam. Silija će se, znate, udati – ili misli da će se udati – za mog sina Dezmonda.“

„O, zaista!“, rekla je gospođa Oliver.

„Barem tako misle trenutno. Morate naravno da znate ponešto o ljudima, a ima nešto što ja vrlo, vrlo želim da znam. Prilično je neobično da tako nešto pitate nekog i ne bih mogla... pa, hoću da kažem, ne bih mogla tek tako da pitam nekog koga ne poznajem, ali vas kao da već odavno poznajem, tako osećam, draga gospođo Oliver.“

Draže bi mi bilo da se ne osećate tako, pomislila je gospođa Oliver. Sad ju je već hvatala nervoza. Pitala se da nije Silija rodila vanbračno dete i da li bi ona trebalo da zna za to i saopšti pojedinosti. Bilo bi to vrlo nezgodno. S druge strane, mislila je gospođa Oliver, nisam je videla pet ili šest godina i njoj sad mora biti dvadeset pet-šest, lako bih mogla da kažem da ništa ne znam.

Gospođa Berton-Koks se prignula ka njoj, dišući teško.

„Htela bih da mi kažete, zato što sam sigurna da znate ili bar imate jasan pojam o tome, kako je došlo do toga. Je li njena majka ubila njenog oca ili je otac ubio majku?“

Gospođa Oliver je svašta očekivala, ali ovo ne. S nevericom se zagledala u gospođu Berton-Koks.

„Samo, ja ne...“ Zastala je. „Ne razumem. Mislim... iz kog razloga...“

„Draga gospođu Oliver, mora biti da znate... tako poznat slučaj... Znam, naravno, da je bilo odavno, deset valjda... dvanaest godina najmanje, ali podiglo je mnogo prašine u to vreme. Sigurna sam da ćete se setiti, *morate* se setiti.“

Mozak gospođe Oliver grozničavo je radio. Silija je njeno kumče, to je istina. Silijina majka – da, naravno. Moli Preston-Grej, Silijina majka, bila je prijateljica gospođe Oliver, iako ne naročito bliska, i udala se naravno za nekog oficira, da – kako mu ono beše ime? – ser Nekako Rejvenskroft. Ili je beše bio ambasador? Čudo jedno kako ne možeš da se setiš takvih stvari. Nije se čak sećala ni da li je bila deveruša na Molinoj svadbi. Činilo joj se da je bila. Otmeno venčanje u Kapeli Garde ili tako negde. Zaista se zaboravlja. Posle toga ih godinama nije viđala – bili su negde napolju, na Bliskom istoku možda? U Persiji? Iraku? Neko vreme u Egiptu? Malaji? Videla bi ih opet ponekad kad bi se s vremena na vreme vratili u Englesku, ali bili su joj kao neka fotografija koju uzmete pa pogledate i znate manje-više ko su ljudi na njoj, ali slika je izbledela i ne možete sasvim da ih prepoznate

niti da ih se setite. Tako sad ni ona nije mogla da se seti jesu li ser Nekako Rejvenskroft i ledi Rajvenskroft rođena Moli Preston-Grej unosili nešto bitno u njen život. Činilo joj se da nisu, ali... Gospođa Berton-Koks i dalje ju je gledala. Gledala ju je kao da je razočarana njenim nedostatkom *savoir-faire*,* nesposobnosti da se seti nečeg što je očigledno bilo *cause célèbre***.

„Ubio? Mislite – nesrećnim slučajem?“

„O, ne. Nije to bio nesrećan slučaj. Kuća negde na moru, u Kornvolu, čini mi se. Negde tamo gde ima stena. Imali su kuću tamo. Oboje su ih našli na nekoj litici, ubijene iz pištolja, znate. Policija nije našla ništa što bi ukazalo na to da li je ona ubila njega pa sebe, ili on nju pa sebe. Ispitali su dokaze, znate, metke i štošta, ali bilo je teško. Mislili su da je možda bilo sporazumno samoubistvo i – zaboravila sam kakva je konačno presuda bila. Nešto u smislu nesrećan slučaj, ali svi su naravno znali da je moralo biti s *namerom* i kružilo je mnogo priča u to vreme...“

„Verovatno sve same izmišljotine“, rekla je gospođa Oliver puna nade, trudeći se da se nekako priseti bar jedne od tih priča.

„Može biti, može biti. Teško je reći. Pričalo se da su se posvađali ili tog dana ili prethodnog, pričalo se o drugom

* Fr.: poznavanja sveta, sposobnosti snalaženja među ljudima. (Prim. prev.)

** Fr.: čuven slučaj. (Prim. prev.)

muškarcu i, naravno, kao i uvek, pričalo se da postoji neka druga žena. Nikad čovek ne zna šta je od toga istina. Mislim da je sve zataškano zbog visokog položaja generala Rejvenskrofta i čini mi se da je bilo saopšteno kako je te godine bio u nekom oporavilištu, da je bio iznuren ili tako nešto i da nije sasvim znao šta radi.“

„Stvarno se bojim da ne znam ništa o tome“, odlučno je rekla gospođa Oliver. „Setila sam se, sad kad ste napomenuli, da je bio takav neki slučaj i da sam poznavala ljude, ali nikad nisam znala ni šta se dogodilo niti išta o tome. Stvarno mislim da nemam ni najblažeg pojma...“

Zapravo, mislila je gospođa Oliver, priželjkujući da ima dovoljno hrabrosti da to izgovori naglas, uopšte ne znam otkud ti, za ime sveta, drskosti da me pitaš ovako nešto.

„Vrlo mi je važno da znam“, rekla je gospođa Berton-Koks.

Oči tvrde kao kamenčići sevnuše.

„Važno mi je, znate, zato što moj sin, moj mili sin, hoće da se oženi Silijom.“

„Nažalost, ne mogu da vam pomognem“, odvratila je gospođa Oliver. „Nikad nisam čula ništa o tome.“

„*Mora biti* da znate“, nije odustajala gospođa Berton-Koks. „Pišete te čudesne priče, znate sve o zločinu. Znaete ko su počinioci zločina i zašto to rade, i sigurna sam da vam raznorazni ljudi ispričaju zakulisne priče koje se kriju iza svega, pošto svi mnogo razmišljamo o takvim stvarima.“

„Ne znam ništa“, izjavila je gospođa Oliver glasom u kome sad više nije bilo mnogo učtivosti i u kome su se nesumnjivo čuli prizvuci odbojnosti.

„Ipak, vi razumete da čovek stvarno ne zna kome da se obrati? Ne možete tek tako da odete u policiju posle toliko godina, a ionako ne verujem da bi išta rekli kad su se očigledno postarali da slučaj zataškaju. Svejedno, osećam da je važno dopreti do *istine*.“

„Ja samo pišem knjige“, hladno je rekla gospođa Oliver. „Moje knjige su u potpunosti plod mašte. Lično ne znam ništa o zločinu i nemam nikakvo mišljenje o kriminologiji. Bojim se dakle da *ništa* ne mogu da učinim za vas.“

„Možete da pitate svoju kumicu. Možete da pitate Siliju.“

„Da pitam Siliju?“ Gospođa Oliver razrogači oči. „Ne znam *kako* bih mogla. Silija je bila... pa mislim, bila je još puko dete, sigurno, kad se ta tragedija odigrala.“

„Svejedno pretpostavljam da zna sve o tome. Deca uvek sve znaju. Vama će reći. Uverena sam da će *vama* reći sve.“

„Najbolje onda da je sami pitate, po mom mišljenju“, odbrusila je gospođa Oliver.

„Mislim da ne bih mogla to da uradim“, rekla je gospođa Berton-Koks. „Mislim, znate, da se Dezmondu ne bi dopalo. Prilično je... osetljiv kad se nešto tiče Silije i stvarno mislim da... ne. Sigurna sam da će vama reći.“

„Ni u snu ne bih pomislila da je pitam“, odgovorila je gospođa Oliver i tobože pogledala na sat. „Bože dragi, koliko je samo potrajao ovaj divni ručak. Moram da jurim, imam vrlo važan sastanak. Doviđenja, gospođo... ammm... Bidli-Koks, izvinite što ništa ne mogu da učinim za vas, ali to su delikatne stvari i... Zar bi to zaista nešto promenilo, s vaše tačke gledišta?“

„Mislim da bi promenilo *sve*.“

U tom trenutku naišla je jedna ličnost iz sveta književnosti koju je gospođa Oliver dobro poznavala. Gospođa Oliver skoči i uhvati je za mišicu.

„Luiza, draga, divno je što te vidim. Nisam te primetila.“

„O, Arijadna, otkad te nisam videla! Dosta si smršala, zar ne?“

„Kako ti uvek umeš da mi kažeš nešto lepo“, rekla je gospođa Oliver hvatajući prijateljicu podruku i grabeći priliku da umakne od dvoseda. „Žurim, imam zakazan sastanak.“

„Spopala te ona grozna žena, je li?“, zaključila je njena prijateljica osvrćući se preko ramena da pogleda u gospođu Berton-Koks.

„Postavljala mi je zaista čudnovata pitanja“, rekla je gospođa Oliver.

„Nisi znala da joj odgovoriš?“

„Ne. Ionako se ništa od toga mene ne tiče i ništa ne znam o tome, a sve i da znam, ne bih joj rekla.“

„Nešto zanimljivo je posredi?“